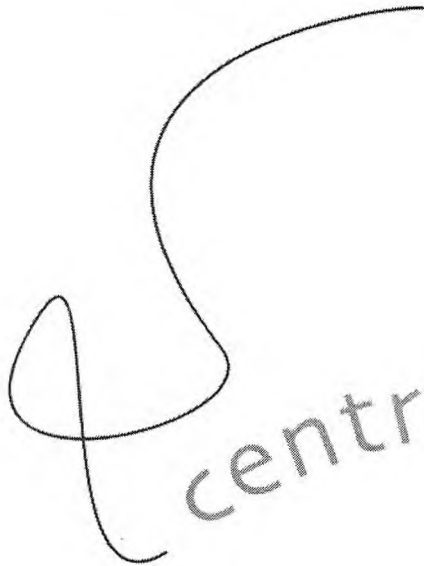

nieuwsbrief

centrum gregoriaans

JAARGANG 2, NR 4

VU: MYRIAM VAN DEN HAUTEN, MORTSELSEVELDENLAAN 8, B-2640 MORTSEL

ZOMERNUMMER

Redactioneel

Dag lezer,

Je hebt allicht opgemerkt dat deze nieuwsbrief getooid is met een nieuw logo. Het Centrum Gregoriaans is een zelfstandige en volwaardige vzw geworden en dat willen wij duidelijk en fier tonen aan de buitenwereld.

Intussen is het cursusjaar weeral ten einde. Met de gebruikelijke eindenquête en -evaluatie heeft het bestuur volop stof tot nadenken. Het uitzoeken van een nog betere formule is al ver gevorderd. Meer hierover in ons volgende nummer. In zijn tekst over de spiritualiteit van het gregoriaans heeft onze voorzitter, Maurits Lambrechts, al een aantal zaken verduidelijkt.

Het is ook altijd aangenaam wanneer cursisten spontaan reageren. In dit nummer is zo het verslag te vinden over het voorbije jaar door Kris Franx uit jaar 2.

De lijst van gregoriaanse koren geven we voortaan nog eenmaal per jaar in het eerste nummer. Tenzij er uiteraard belangrijke aanpassingen zijn. Van het koor Wodan Skalda hebben alle leden zich dit jaar ingeschreven voor de cursus 1B, een initiatief dat zeker vermeldenswaard is. Graag stellen we deze enthousiaste groep aan jullie voor.

Op vraag van enkele cursisten ondernemen we ook een poging om de data van het volgende cursusjaar in een overzichtstabel weer te geven.

Ten slotte willen we allen bedanken die de redactie steun betuigen met hun mondelinge of schriftelijke reacties. Het gevolg is net als met het weer van de voorbije weken: laat ons hopen dat de nieuwsbrief alleen maar beter kan worden.

De redactie

Myriam Vervoort-Van den Hauten
(centrum.gregoriaans@advalvas.be)

Willy Schuyesmans
(willy@schuyesmans.be)

Nieuws van het Centrum

Spiritualiteit

Uit de evaluatie door de cursisten is opnieuw gebleken dat een aantal sterk aangesproken werd door de gregoriaanse spiritualiteit, een groeiend aantal anderen echter is alleen geïnteresseerd in een wetenschappelijk-technische benadering van de muziek. Dit verschil in opvatting verbaast ons niet. Het nodigt ons echter uit, ja noopt ons tot het verduidelijken waarvoor wij als vereniging staan.

Zeker historisch gezien is gregoriaans de zang eigen aan de liturgie in de Rooms-katholieke Kerk. Het is één van de vormen waardoor mensen, in gemeenschap, eer betuigen aan en in contact komen met het transcendente dat door gelovigen aan een persoonlijke God wordt toegekend.

Nu de hiërarchie in de Kerk de voorkeur geeft aan de volkstaal in de liturgie, wordt deze relatie door de beoefenaar van het gregoriaans, buiten het verband met een gemeenschap, beleefd als een persoonlijke verhouding. Zij krijgt vaak een subjectief karakter. Het is dan een (te) persoonlijk beleefde spiritualiteit.

Spiritualiteit heeft meerdere betekenissen. De relatie met het transcendente duidt niet noodzakelijk op een geloof in (een) God. Meer afgeleid wordt het een middel, maar dan via het beluisteren, voor haastige of gestresseerde mensen om tot rust te komen zonder meer.

Hier raken we de kern van het probleem. Zelfs artistiek gezien zijn woord, melodie en ritme in het gregoriaans onafscheidelijk. Aan de oorsprong ligt het woord. Dat woord is bijbels. Wie bijbel zegt als taal, als communicatie van een boodschap, zegt geloof. Gregoriaans zingen met het volle besef van de betekenis van het woord gedragen door de muziek als ontmoeting met God is voor ons gregoriaanse spiritualiteit en daar staan wij voor. Als vereniging kunnen wij deze overtuiging echter niet opdringen zelfs niet als wij dat zouden willen. Wij kunnen en willen er alleen duidelijk voor uitkomen dat dit onze overtuiging is en onze bezieling.

In de cursus willen wij daaraan gestalte geven wanneer de gelegenheid zich voordoet, meer concreet door het afsluiten van de cursusdag met het zingen van de completen.

Iemand onder ons merkte terecht op dat spiritualiteit niet alleen een zaak is van verbaliteit maar evenzeer van attitudes. Wij beseffen dat wij het afgelopen jaar daaraan te weinig zorg hebben besteed. Volgend jaar willen wij daar een bijzondere inspanning voor doen.

Maurits Lambrechts, voorzitter

Agenda

<u>datum</u>	<u>plaats</u>	<u>beginuur</u>	<u>kerk</u>	<u>koor</u>	<u>gezang</u>	<u>info</u>
zondagen	Brugge	9u30	begijnhof			(15)
zondagen	Niel-bij-As	9u55	St.-Michaelskapel	dameskoor	tridentijnse H. Mis	(5)
zondagen	Assebroek	10u	Benedictijnerabdij			(13)
zondagen	Berchem (Antw.)	10u	St.-Theresia			(8)
zondagen	Brugge	10u	Karmelietenkerk			(12)
zondagen	Grimbergen	10u	abdij Grimbergen			(11)
zondagen	Hekelgem	10u	abdij Affligem			(10)
zondagen	Koekelberg	10u	basiliek			(6)
zondagen	Kortrijk	10u	Onze-Lieve-Vrouw	Laudate Dominum		(3)
zondagen	Leuven	10u	abdij Keizersberg			(9)
zondagen	Zingem	10u	St.-Bavo			(14)
zondagen	St.-Niklaas	11u	St.-Niklaas	Schola Cantorum		(7)
27 mei	Watou	15u	van Watou	Cum Jubilo		(1)
27 mei	Watou	17u	van Watou	Cum Jubilo	vespers en lof	(1)
3 juni	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	Pinksteren	(1)
3 juni	Antwerpen	18u	St.-Paulus	Cantabo	vespers van Pinksteren	(4)
10 juni	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	H. Drievuldigheid	(1)
10 juni	Niel-bij-As	9u55	St.-Michaelskapel	Exaudi Domine	H. Drievuldigheid	(2)
17 juni	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	H. Sacrament	(1)
24 juni	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	St.-Jan de Doper	(1)
1 juli	Nieuwpoort	11u	Revalidatie Ter Duinen	Exaudi Domine	Omnes Gentes	(2)
8 juli	De Panne	10u30	Fatimakerk	Damesschola		(1)
18 juli	Berchem (Antw.)	19u	St.-Theresia		Quam Pulchri	(8)
15 augustus	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	St.-Lambertuskoor	O.L.V.-Hemelvaart	(1)
15 augustus	De Panne	10u30	Fatimakerk	Exaudi Domine	O.L.V.-Hemelvaart	(2)
19 augustus	De Panne	11u30	Fatimakerk	Cum Jubilo		(1)
26 augustus	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	25-jarig bestaan	(1)
9 september	Oostduinkerke	10u15	St.-Niklaas	Cum Jubilo	bevrijdingsfeesten	(1)
1 oktober	Berchem (Antw.)	19u	St.-Theresia		Veni de Libano	(8)
6 oktober	Belle (Frans Vl.)	20u30		Cum Jubilo	auditie	(1)
7 oktober	Kortrijk	10u en 17u	Onze-Lieve-Vrouw	Exaudi Domine	gregoriaanse lente	(3)
14 oktober	Kortrijk	10u en 17u	Onze-Lieve-Vrouw	Gr. studiekoor Zeeuws Vl.	gregoriaanse lente	(3)
15 oktober	Berchem (Antw.)	19u	St.-Theresia		Dedit ei Dominus	(8)
21 oktober	Kortrijk	10u en 17u	Onze-Lieve-Vrouw	Cum Jubilo	gregoriaanse lente	(3)
28 oktober	Kortrijk	10u en 17u	Onze-Lieve-Vrouw	SG Pragensis	gregoriaanse lente	(3)
1 november	Kortrijk	10u en 17u	Onze-Lieve-Vrouw	Laudate Dominum	gregoriaanse lente	(3)
1 november	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	Allerheiligen	(1)
2 november	Berchem (Antw.)	19u	St.-Theresia		Requiem	(8)
18 november	Watou	9u30	van Watou	Cum Jubilo	noeven pastoor Grimminck	(1)
25 november	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	Christus Koning	(1)
2 december	Mortsel	11u15	St.-Benedictus	Exaudi Domine	Ad te levavi	(2)
9 december	Edegem	10u30	kapel UZA	Exaudi Domine	Populus Sion	(2)
14 december	Berchem (Antw.)	19u	St.-Theresia		Mihi absit	(8)
16 december	Mortsel	10u	St.-Jozefkliniek	Exaudi Domine	Gaudete	(2)
24 december	Watou	23u45	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	kerstnacht	(1)
25 december	Watou	10u30	St.-Jan ter Biezen	Cum Jubilo	kerstmis	(1)
26 december	Berchem (Antw.)	10u	St.-Theresia		Et enim	(8)

- (1) B.Deheegher, 057.38.82.67
- (2) M.Vervoort - Van den Hauten, 03.449.43.15
- (3) W.Beheydt, 056.22.54.24
- (4) H.Brangers, 03.275.62.52
- (5) Pater K.Van Isacker SJ of Dine Bijmens, 089.65.86.11
- (6) B.Zeegers, 09.369.38.68
- (7) R.Plovie, 03.777.80.82
- (8) Pater T.Maas, 03.449.95.46
- (9) Abt K.Opdebeeck, 016.31.00.60
- (10) Dom I.Verkest, 053.66.70.25
- (11) Pater G.Van Boesschoten, 02.535.24.25
- (12) R.Deruwe, 050.31.45.57
- (13) 050.35.72.51
- (14) A.Goedefroot, 09.384.20.29
- (15) 050.33.00.11.

Foto: Bart Guns

Bijscholing

Tweede sessie 'Tonans' in Den Bosch

Op 24 februari vond in het Nederlandse 's Hertogenbosch de tweede sessie van het seminarie 'Tonans' plaats, gegeven door Fred Schneyderberg. Het opzet van de sessie was tweevoudig: een opfrissing van de vorige sessie en vragen hieromtrent, en het systeem 'Tonans' zelf aansnijden.

In de eerste sessie had Schneyderberg al uitvoerig de begrippen 'hoge' en 'lage *pien*', 'disjuncte' en 'conjuncte' tetrachorden uit de doeken gedaan. Nu werd duidelijk dat deze begrippen niet zonder meer samen vallen met resp. gregoriaans en gallicaans repertoire, maar dat er ook een tussenvorm bestaat: een aantal gezangen vertonen conjuncte tetrachorden én een hoge *pien*. Ze vormen een soort kunstmatig repertoire. Deze nuance heeft niet alleen belang voor wie de gezangen op een technische of analytische manier wil bestuderen. Ze werpt ook licht op een onderscheid dat blijkbaar van alle tijden is: het onderscheid tussen volks- en kunstmuziek. In deze indeling behoren het gregoriaans en het 'kunstmatige' gallicaans (gebruik makend van gallicaanse, d.w.z. conjuncte tetrachorden) tot de kunstmuziek. Het authentieke gallicaanse repertoire behoort tot de volksmuziek, o.m. omdat het gezangen zijn die gebruik maken van een lage *pien*. Deze gezangen behoren effectief tot de gallicaanse tonaliteit.

Het tweede deel van de sessie was, zoals te verwachten viel, weer maar eens veel te kort. Met het enthousiasme en de zwierigheid die hem eigen is, legde Fred ons de verschillen tussen de benadering van F. E. Hansen en die van 'Tonans' uit. Die verschilt grondig: Hansen benadert gezangen als een schriftelijk repertoire, met alle beperkingen vandien: een lage *sib* of een hoge *fa#* zijn volgens Hansen niet mogelijk, omdat er geen manier was om ze te noteren. Schneyderberg gaat uit van een mondelinge traditie, waarvan we in de notatie sporen kunnen terugvinden. Zijn veronderstelling is echter dat ook de 'afwijkende' toonsverhogingen en verlagingen voorkwamen. De middelen om deze te noteren waren echter beperkt, maar dit betekent niet dat ze niet voorkwamen. Opnieuw werd deze stelling grondig onderbouwd met argumenten uit verschillende gregoriaanse disciplines, o.m. de semiologie.

'Tonans' ten slotte biedt een model om gregoriaanse/gallicaanse gezangen systematisch én geautomatiseerd te onderzoeken. Het systeem bestaat uit een aantal modules. Er is de statische analyse, de module die nagaat welke toonsafstanden voorkomen, in welke mate, en welke neumen op deze intervallen te vinden zijn. Ten tweede is er de dynamische analyse, waarin niet het tellen van intervallen belang heeft, maar wel hun onderlinge verhouding: de relaties tussen de gebruikte tetra- en hexachorden, en eventuele modulaties tussen toonsystemen. Ten slotte is er de gallicaanse analyse, waarin gezangen op hun gallicaans 'gehalte' getoetst kunnen worden.

Bij de fijnproevers, de nieuwsgierigen en de de ingewijden in de informatica is echter de vraag naar 'hoe het werkt' blijven hangen. Om dat alles duidelijk te maken was wellicht een cursusweek nodig geweest i.p.v. een tweedaagse. Maar geen nood: er werd beslist om een studiegroep op te richten om de honger te stillen. Prompt melden zich Nederlandse en Vlaamse geïnteresseerden om zich ook in de toekomst rond Fred te scharen en bij te leren van wat hij te bieden heeft.

Pieter Mannaerts

Reactie

Naar gewoonte wordt op het einde van het cursusjaar gepeild naar de bevindingen van de cursisten, zodat de docenten een realistisch beeld krijgen over de cursus. Ook dit jaar waren de reacties en opmerkingen positief stimulerend, opbouwend en lovenswaardig: vooral het experiment van Birgit Zimmerman zal blijven naklinken.

Zelf vond ik het aanleren van een gregoriaans gezang enkel op basis van neumen en gehoor een revelatie: zo moet het ook geweest zijn vroeger. Alleen al omwille van deze zangervaring, vind ik mijn tweede jaar geslaagd. Dat was echt zangpraktijk en het deed deugd zo intensief en actief te mogen zingen. Dankewel Birgit en graag tot volgende zangstonde.

Kris Francx, enthousiaste cursiste jaar 2

Bijscholing

Cursus : "Latijn : in het bos de bomen zien"

Doel:

Leessleutels: lettergrepen worden woorden, begrepen woorden, woorden worden zinnen, begrepen zinnen, begrepen zinnen leiden tot tekstexpressie.

Basisinitiatie in de Latijnse taal algemeen en in het Latijn van de Gregoriaanse gezangen in het bijzonder. Hierbij zal zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van teksten uit het Corpus Gregorianum.

Inhoud: Taalschat, woordbetekenis zo nodig vanuit theologische en exegetische invalshoeken, grammatica en zinsbouw.

Bestemd voor:

- Personen die nooit Latijn hebben gestudeerd en in functie van hun uitvoeringspraktijk van het gregoriaans dieper tot de teksten willen doordringen dan op basis van een vlug gelezen, dikwijls vrije of te poëtische vertaling.
- Personen die één of twee jaar Latijn volgden en hun kennis willen opfrissen en aanvullen.

Info:

adres: St. Jozef Klein Seminarie, Collegestraat 31, 9100 Sint Niklaas.
Data: zaterdag 15/9, 22/9, 13/10 en 1/12 2001 en 26/1 en 9/3 2002.
uur: van 8u30 tot 12u
prijs: 120 € (4.841 Bfr.)
Inschrijven bij Ronny Plovie, Breedstraat 201te 9100 Sint Niklaas (tel: 03/777.80.82).

Koorleven

Wodan skalden

2 maart 1969: een groep enthousiaste jongeren van Heverlee en omstreken luisteren met hun liederen een jeugdmissie op. Het resultaat werd goed bevonden zodat ze besloten dit in de toekomst nog meer te doen: Wodan Skalden is geboren.

Tijdens de voorbije 32 jaar is Wodan Skalden geëvolueerd tot een volwaardig gemengd jeugd(ige volwassenen)koor dat zowat alle koormuziek probeert: van negro-spirituals en gregoriaans over volkse

liederen in de eigen en vreemde taal tot polyfone werken van de Vroeg-Middeleeuwen tot de 20ste eeuw.

De naam Wodan Skalden is een samenvoeging van twee termen uit de Germaanse mythologie: bij de Noord-Germanen werden in de middeleeuwen de mensen die van beroep zanger waren *skalden* genoemd. Zij kwamen aan het hof van de heersers de lange winteravonden met hun verhalen en liederen opvrolijken. Men kan de skalden terecht beschouwen als de voorlopers van de middeleeuwse minnestrelen en troubadours.

Het koor repeteert voornamelijk op woensdag, de dag die naar Wodan genoemd werd. Wodan werd door onze voorvaders vereerd als oppergod, heersend over hemel en aarde. Hij stond hoog in aanzien. Wodan Skalden kan men dus vertalen als woensdag-zangers, of als zangers die uit zinn en eerbied voor het verre verleden hulde willen brengen aan onze voorvaders *De Ouden*. We willen er ook mee aanduiden dat wij als koor geen professionelen zijn maar slechts één dag proberen te doen alsof...
Reeds 32 jaar staat het koor onder leiding van André Kockaerts.

Belangrijk bericht

Aan iedereen,
het inschrijvingsgeld voor het seminarie in Maredsous dat de Académie de Chant Grégorien wou inrichten is me terugbetaald. Het is nu definitief dat de zaak niet doorgaat door gebrek aan belangstelling. Maurits.

Cursus gregoriaans 2001-2002

MAAND	Okt 2001		Nov 2001			Dec 2001		Jan 2002		Feb 2002		Mrt 2002
datum	20	27	10	17	24	8	15	12	19	2	23	2
1A	nm	vm	nm	vm	nm	vm		nm				
1B						nm		vm				
1 A+B									vm	nm	vm	hd
	hd		hd		hd			hd		hd		hd
	hd		hd		hd			hd		hd		hd
zang 1 voor :							vm		vm			
2, 3 en afgestudeerden												
zang 2 voor :		nm		nm							nm	
afgestudeerden												
luisterpraktijk voor :						vm						
2, 3 en afgestudeerden												

vm = voormiddag (8u45 - 12u00); nm = namiddag (13u45 - 17u00); hd= hele dag.
Deelnemers zang 2 nemen vrij deel aan de slotsessie van de cursus op zaterdag 2 maart 2002.

Bijscholing

Zomercursussen

- ◆ **Académie de Chant Grégorien (F):** zomerstage ingericht met initiatiecursus, vervolmakingscursus, opleiding koördirectie en interpretatie mmv John O'Keefe, Louis Tonneau, Louis Van Cappellen en Bruno Zeegers. (Abdij van Saint-Michel de Cuxa van zaterdag 21 juli tot zondag 29 juli 2001. Taal: Frans. Info: Bruno Zeegers, tel. 09/369.38.68)
- ◆ **Gregoriaanse week van de Scola Aestatis (D):** Jaarlijkse gregoriaanse zangweek van *Liturgischen Singkreises Jena*. Instuderen Latijnse mis; theologisch seminarie. Mmv Stephan Seilmann, Kantor aan de Evangelische Hoofdkerk van Riesa. (Voormalig klooster in Drübeck am Harz van 24 juli tot 1 augustus 2001. Taal: Duits. Info: Dr. Bernhard Gröbler, Dorfstrasse 2 e, D-07751 Drackendorf, Duitsland. Tel. +49 (03641) 331904 ;email: y7grbe@nds.uni-jena.de)
- ◆ **5^e Koraalsamenkomst (D):** Inleiding Gregoriaanse spiritualiteit + theorie. Proprium wordt ingestudeerd. Olv fr. Gregor Baumhof OSB van de Abdij St. Mauritius. (Abdij van Plankstetten van 14 juni tot 17 juni 2001. Taal: Duits. Info: Fr. Gregor Baumhof OSB, Mauritiushof 1, D-94557 Niederaltach, Duitsland tel. +49 (09901) 208144 email: fr.gr@phi.net)
- ◆ **Koraalcursus in Toscanië (D):** zomercursus *Santa Maria* gericht op stemvorming. Olv Anselm Richter en fr. Gregor Baumhof OSB van de Abdij St. Mauritius. (Ferrano (nabij Firenze) van 30 juli tot 5 augustus 2001. Taal: Duits. Info: Anselm Richter, Grohgasse 13, D-35582 Wetzlar, Duitsland. tel. +49 (0641) 2500123 email: anselm.richter@musik.uni-giessen.de)
- ◆ **Gregoriaanse cursussen in de Abbaye Royale de Fontevraud (F):** gevorderden o.l.v. Dom Daniel Saulnier van 17 juli tot 26 juli 2001; initiatie stage o.l.v. Daniel Herbelot van 19 tot 27 augustus 2001; kinderen en jongeren o.l.v. Philippe Lenoble van 27 tot 31 oktober 2001. (Informatie kan men vinden op de website <http://www.abbaye-fontevraud.asso.fr/>.)

Foto: Bart Guns

Teksten voor deze nieuwsbrief moeten de redactie bereiken uiterlijk 1 februari (lentennummer), 1 mei (zomernummer), 1 augustus (herfstnummer) en 1 december (winternummer).

Attesten cursus gregoriaans

Afgestudeerden van *Cursus gregoriaans* in Drongen die een attest zouden willen, kunnen daarvoor contact opnemen met Lucienne Van Gastel op het secretariaat (zie p. 4). Wie de cursus volgde in 1999-2000 of 2000-2001 krijgt het automatisch toegestuurd.

Cursisten en oud-cursisten ontvangen deze nieuwsbrief gratis. Andere geïnteresseerden kunnen een **jaarabonnement** nemen (4 nummers) door storting van 200 frank op rekening 890-0144155-44 met vermelding *abonnement nieuwsbrief gregoriaans*. Voor een steunabonnement betaal je 500 frank, voor een beschermend abonnement 1000 frank.

Redactieadres:
p/a Myriam Vervoort-Van den Hauten
Mortselveldenlaan 8
B-2640 Mortsel
Tel. 03/449.43.15
E-mail: centrum.gregoriaans@advalvas.be

De redactie laat vaak mensen aan het woord die een interessante mening vertolken. Ze respecteert daarbij alle opinies zonder onderscheid. De auteurs ondertekenen daarom hun bijdragen en de meningen die zij vertolken zijn persoonlijk en vallen niet noodzakelijk samen met de meningen van de redactie.

Trends
TOP
30.000